

JEPPE PÅ BJERGET

fortolket og bearbejdet af Martin Svinkløv

Written by

Ludvig Holberg

Efter originalt manus med nye tekstbidder og sprogligt nysat til dansk. Al original tekst er bevaret, men kan være spaltet eller samlet i bidder til andre roller.

Nye tekststykker er inspireret eller fortolking af

Slavoj Žižek
The Smiths
Kate Bush

Ændringer vil forekomme løbende

May 14, 2024 Version 2.50

AKT I, SCENE 0

Ensemble optræder:

Kate Bush: "Running up that hill"

Jeppes ligger med hovedet nedad, stille som død.

AUDITION

AKT I, SCENE 1

(NILLE. JEPPE)

NILLE

Jeg tror næppe, der er sådan en doven slyngel i det hele herred, som min mand; jeg kan næppe få ham vågen, selv når jeg trækker ham i håret ud af sengen. I dag ved slubberten, at det er torvedag, og dog ligger han og sover så længe.

Hr. Poul sagde for nylig til mig: "Nille! du er alt for hård mod din mand, han er og bør dog være herre i huset;" men jeg svarede ham: "Nej, min gode Hr. Poul! hvis jeg lod min mand regere i huset et år, så fik hverken herskabet landgilde eller præsten offer, thi han skulle i den tid drikke op alt hvad der var i huset; skulle jeg lade den mand råde i huset, der er parat til at sælge husgeråd, kone og børn, ja sig selv, for brøndevin?" hvorpå Hr. Poul tav ganske stille, og strøg sig om munden.

Ridefogden holder med mig og siger: "Morlille! agt du kun ikke hvad præsten siger. Der står vel i ritualen, at du skal være din mand hørig og lydige, men derimod står der i dit fæstebrev, som er nyere end ritualen, at du skal holde din gård ved lige, og svare din landgilde, hvilket du umuligt kan gøre, dersom du ikke trækker din mand hver dag i håret og pryler ham til arbejde."

Nu trak jeg ham ud af sengen, og gik ud i laden at se hvordan arbejdet gik for sig; da jeg kom ind igen, sad han på stolen, og sov med bukserne, reverenter talt, på det ene ben, hvorover ridepiskan straks måtte af kroge, og min gode Jeppe smøres, til han blev fuldkommen vågen igen. Det eneste, som han er bange for, er Mester Erich; det er det, jeg kalder ridepiskan.

"Hej Jeppe! Er din fæhund endnu ikke kommet i klæderne? Har du lyst til at tale med Mester Erich endnu en gang? Hej Jeppe! Herind!"

Jeppe vågner

JEPPE

Jeg må jo have tid til at klæde mig,
Nille! Jeg kan da ikke gå som et svin
uden bukser og trøje til byen.

NILLE

Har du, skabhals, ikke kunnet tage ti par
bukser på dig, siden jeg vækkede dig i
morges?

JEPPE

Har du lagt Mester Erich fra dig, Nille?

NILLE

Ja, jeg har, men jeg ved straks, hvor han
er at finde igen, hvis du ikke er hurtig.
Kom her! Se, hvor han kryber. Kom her! Du
skal til byen og købe mig to pund grøn
sæbe; se, her har du penge til det. Men
hør! Hvis du ikke er her på stedet igen
inden for fire timer, så skal Mester
Erich danse polsk dans på din ryg.

JEPPE

Hvordan kan jeg gå fire mil på fire
timer, Nille?

NILLE

Hvem siger, du skal gå? Du hanrej! Du
skal løbe. Jeg har allerede sagt dommen,
gør nu hvad du vil.

AKT I, SCENE 2

JEPPE
(JEPPE)

Nu går den so ind og æder frokost, og jeg stakkels mand skal gå fire mil og får hverken vådt eller tørt. Kan nogen mand have sådan en forbandet kone som jeg har? Jeg tror virkelig, at hun er søskendebarn til Lucifer. Folk siger vel i herredet, at Jeppe drikker, men de spørger ikke, hvorfor Jeppe drikker; thi jeg fik aldrig så mange hug i ti år, da jeg var under værnepligten, som jeg får på én dag af den slemme kvinde.

Hun slår mig, ridefogden driver mig til arbejde som et dyr, og degnen gør mig til hanrej. Må jeg da ikke vel drikke? Må jeg da ikke bruge de midler, som naturen giver os til at bortdrive sorg med?

Var jeg en tåbe, så gik sådant mig ikke så meget til hjerte, så drak jeg heller ikke; men det er en afgjort ting, at jeg er en vittig mand, derfor føler jeg sådant mere end en anden, derfor må jeg også drikke. Min nabo Moons Christoffersen siger tit til mig, eftersom han er min gode ven: "Fanden fare i din tykke mave, Jeppe! Du burde slå fra dig, så blev kællingen nok god." Men jeg kan ikke slå fra mig af tre årsagers skyld.

Først, fordi jeg har ingen mod. For det andet, for den forbandede Mester Erich, som hænger bag sengen, hvilken min ryg ikke kan tænke på uden den må græde. For det tredje, fordi jeg er, uden at rose mig selv, et godmodigt gemyt, og en god kristen, som aldrig søger at hævne mig, end ikke på degnen, som sætter mig et horn på efter et andet; thi jeg ofrer ham hans tre helligdage derfor oven i købet, da der er ikke den ære i ham at give mig et krus øl det hele år.

Intet gik mig mere til hjerte end de spidse ord, som han gav mig sidste år; thi, da jeg fortalte, at en vild tyr, som aldrig frygtede noget menneske, engang blev bange for mig, svarede han: "Kan du ikke begribe det, Jeppe?"

(MORE)

JEPPE (CONT'D)

Tyren så, at du havde større horn end den selv havde, og derfor ikke holdt det rådeligt at stange med sin overmand." Jeg kræver jer til vidne, godt folk, om ikke sådanne ord kunne trænge en ærlig mand til marv og ben. Jeg er dog så skikkelig, at jeg har aldrig ønsket livet af min kone. Tværtimod, da hun lå syg af gulsot sidste år, ønskede jeg, at hun måtte leve; thi som helvede er allerede fuld af onde kvinder, kunne Lucifer måske sende hende tilbage igen, og så blev hun endda værre end hun er. Men om degnen døde, ville jeg glæde mig, såvel på mine egne vegne som på andres; thi han gør mig kun fortræd og er menigheden til ingen nytte.

Engang satte jeg mig dog for at bryde over tvers med degnen, som Nille selv hørte derpå, da han skældte mig for hanrej, og sagde: "Fanden være din hanrej, Mads Degn!" Men hvad skete? Mester Erich måtte straks af væggen, og blev min ryg så brav tærsket af min hustru, at jeg måtte bede degnen om forladelse, og takke ham for, at han, som en velstuderet mand, ville gøre mit hus den ære. Siden den tid har jeg aldrig tænkt på at gøre modstand. Ja! ja! Moons Christoffersen! Du og andre bønder har godt ved at sige, hvis koner har ingen Mester Erich liggende bag sengen. Havde jeg et ønske i verden, så ville jeg bede om, at min kone enten ingen arme havde, eller jeg ingen ryg; thi munden må hun bruge så meget som hun gider.

Men jeg må gå til Jacob Skomager på vejen, han tør nok give mig for en skilling brændevin på borg; thi jeg må have noget at styrke mig på. Hej! Jacob Skomager! Er du oppe? Luk op, Jacob!

AKT I, SCENE 3**(JACOB SKOMAGER, JEPPE)****JACOB**

Hvem pokker vil herind så tidligt?

JEPPE

Godmorgen, Jacob Skomager!

JACOB

Tak, Jeppe! Du er usædvanligt tidligt på færde i dag.

JEPPE

Lad mig få for en skilling brændevin, Jacob!

JACOB

Ja, nok, vis mig skillingen.

JEPPE

Du skal i morgen få den, når jeg kommer tilbage.

JACOB

Jacob Skomager skænker ikke på borg; jeg ved, du har jo sagt en skilling eller to at betale med.

JEPPE

Skam få den, Jacob, uden nogle skillinger. Min hustru forhindrede mig i at købe noget for i byen.

JACOB

Jeg ved, du kan jo prutte to skilling af på de varer, du køber. Hvad er dit købmandskab?

JEPPE

Jeg skal købe to pund grøn sæbe.

JACOB

Ej, kan du ikke sige, at du gav en skilling eller to mere for pundet end du gjorde?

JEPPE

Jeg er så bange for, at min hustru får det at vide, så får jeg en ulykke.

JACOB

Snak! Hvordan skulle hun få det at vide? Kan du ikke sværge på, at du brugte alle pengene? Du er så dum som et får.

JEPPE

Det er sandt nok, Jacob, det kan jeg faktisk gøre.

JACOB

Vis så din skilling.

JEPPE

Se der! Men du må give mig en skilling tilbage.

JACOB

kommer med glasset, drikker ham til

Singot, Jeppe.

JEPPE

Du tog dig der en ordentligt slurk, bæst.

JACOB

Ej! Jeg ved, det er jo skik, at værten drikker gæsterne til.

JEPPE

Jeg ved det nok, men skam få den, der først fandt på den skik. Din skål, Jacob.

JACOB

Tak, Jeppe! Du kommer til at tage for den anden skilling med, du kan dog ikke bringe den tilbage; medmindre du vil have et glas brændevin til gode, når du kommer igen. For jeg har min tro ingen eneste skilling.

JEPPE

Skam få den, der gør! Skal den fortæres,
så skal det straks ske, så jeg kan føle,
at jeg får noget i maven; men drikker du
også derfra, så betaler jeg intet.

JACOB

Singot, Jeppe.

JEPPE

Gud bevare vores venner, og skam få alle
vores fjender. Det gjorde godt i maven.
Åh! Åh!

JACOB

Lykke på rejsen, Jeppe!

JEPPE

Tak, Jacob Skomager.

AKT I, SCENE 4**(JEPPE. JACOB)****JEPPE**

Bliver lystig og begynder at synge:

"En hvid høne og en broget høne, de satte sig op mod en hane etc."

Ach! gid jeg turde drikke for en skilling endnu. Ach! gid jeg turde drikke for en skilling endnu. Jeg tror, jeg gør det. Nej! der bliver en ulykke af det. Kunne jeg kun først få kroen af syne, så havde jeg ingen nød, men det er ligesom én holder mig tilbage. Jeg må derind igen.

Dog, hvad er det du gør, Jeppe? Jeg ser Nille ligesom står mig for vejen med Mester Erich i hånden. Jeg må vende om igen. Ach! gid jeg turde drikke for en skilling endnu. Min mave siger, du skal, min ryg, du skal ikke; hvem skal jeg nu gøre imod? Er ikke min mave mere end min ryg? jeg mener jo. Skal jeg banke på? Hej! Jacob Skomager, herud! Men den forbandede kvinde kommer mig igen for... Vilde hun kun således slå, at rygbenene fik ingen skade, skyttede jeg fanden om det; men hun slår som ... Ach, Gud bedre mig arme mand! hvad skal jeg gøre? Tving din natur, Jeppe!

Er det ikke en skam, at du skulle styrte dig i ulykke for et lumpent glas brændevin? Nej! det skal ikke ske denne gang, jeg må fortsætte. Ach! gid jeg turde drikke kun for en skilling endnu. Det var min ulykke, at jeg først fik smag derpå, nu kan jeg ikke komme afsted. Fort ben! Djævelen skal splide jer ad, om I ikke går. Nej de karnalier vil såmænd ikke. De vil til kroen igen. Mine lemmer fører krig med hinanden: maven og benene vil til kroen, og ryggen til byen. Vil I gå, I hunde! I bæster! I skurvknægte! Nej, pokker fare efter dem, de vil til kroen igen; jeg har mere møje med mine ben at få dem til at gå fra kroen, end med mit broget hest at få det fra stalden.

Ach! gid jeg turde kun drikke for én eneste skilling endnu. Hvem ved, om Jacob Skomager ikke tør borge mig for en skilling eller to, når jeg beder ham meget derom.

(MORE)

JEPPE (CONT'D)

Hej Jacob! nok et glas brændevin for to skilling.

Jacob kommer ind

JACOB

Se Jeppe! Er du kommet tilbage? Jeg tænkte nok, at du fik for lidt. Hvad vil en styver brændevin forslå? Det kan jo ikke komme neden for halsen.

JEPPE

Det er sandt, Jacob! Lad mig få endnu for en styver.

sagt i det stille

Når jeg først har drukket, så får han vel at borge mig, enten han vil eller ej.

JACOB

Her er en styver brændevin, Jeppe! Men pengene først.

JEPPE

Du kan jo sagtens borge mig, mens jeg drikker, som der står i ordsproget.

JACOB

Vi agter ingen ordsprog, Jeppe. Vil du ikke betale forud, så får du ikke en tår; vi har forsvoret at borge nogen, ikke engang ridefogden selv.

JEPPE

grædende

Kan du ikke sagte borge mig? Jeg er jo en ærlig mand.

JACOB

Ingen borgen.

JEPPE

Der har du en styver da, din prakker! Nu er det gjort; drik nu, Jeppe! Ach, det gjorde godt.

JACOB

Ja, det kan lokke en skælm indvortes.

JEPPE

Det er det allerbedste med brændevin, at man får sådan corrasie derefter. Nu tænker jeg ikke mere hverken på min hustru eller Mester Erich, så blev jeg forandret af det sidste glas. Kan du den vise, Jacob?

synger

Liden Kirsten og hr. Peder de sad over bord, Peteheia

De talte så meget skændeligt ord, Polemeia!

Om sommeren synger den lystige stær, Peteheia!

Fanden ta Nille den akkermær, Polemeia!

Jeg gik ud i den grønne lund, Peteheia!

Degnen, det er en rakkerhund, Polemeia!

Jeg satte mig på min abelgrå hest, Peteheia!

Degnen, det er et rædderdyr, Polemeia!

Om I vil vide min hustrus navn, Peteheia!

Da hedder hun: få last og skam, Polemeia!

JEPPE (CONT'D)

Den vise har jeg selv gjort, Jacob!

JACOB

Du har Fanden heller.

JEPPE

Jeppe er ikke så tåbelig som du mener;
jeg har også gjort en vise om skomagerne,
som går således:

Skoemageren med sin bas og fiol, Philepom, Philepom!

JACOB

Ej du nar! den er gjort over spillemænd.

JEPPE

Ja, det er sandt. Hør, Jacob! Giv mig nok for en styver brændevin.

JACOB

Godt! Nu kan jeg se, du er en smuk mand, som under mit hus en skilling.

JEPPE

Hej Jacob! Giv mig kun for fire skilling.

JACOB

Ja vel.

JEPPE

synger igen
Jorden drikker vand,
Havet drikker sol,
Solen drikker hav,
Alting i verden drikker:
Hvorfor må jeg da
Ikke drikke ligeså?

JACOB

Singot, Jeppe.

JEPPE

Mir zu.

Dette gentages mange gange i stigende intensitet, mens Jeppe drikker og Jacob Skomager hælder op:

JACOB

Singot, Jeppe.

JEPPE

Mir zu.

JACOB

Singot, Jeppe.

JEPPE

Mir zu.

JACOB

Godtår med halvparten.

JEPPE

Ich danke dir, Jacob! Drik mann, tag dig di djævel zu henten, dass ist dig vell undt.

JACOB

Jeg hører, at du kan snakke tysk, Jeppe!

JEPPE

Tyyysdk? Ja vist, det er lidt gammelt; men jeg sprecher det ikke gerne, medmindre jeg er fuld und bertrunken.

JACOB

Ja, så snakker du det dog i det mindste engang om dagen.

JEPPE

Jeg har været ZEHN år under værnepligten, og skulle ikke forstå mine sprog?

JACOB

Jeg ved det nok, Jeppe! Vi har jo været i kompagniet sammen i to år.

JEPPE

Det er sandt, nu erindrer jeg det. Du blev jo hængt engang, da du løb bort ved Wismar.

JACOB

Jeg skulle hænges, men jeg fik pardon igen. Så nær hjælper så mangelmand.

JEPPE

Det var skade du blev ikke hængt, Jacob. Men var du ikke med i den auktion, som stod på den hede, du vedst vel selv?

JACOB

Ej! Hvor har jeg ikke været med?

JEPPE

Jeg glemmer aldrig den første psalme svensken skød. Jeg tror der faldt på engang DREITAUSEND, om jeg sagde 4000 mænd. Das ging fordyvled zu, Jacob! Du kannst wohl das ihukommen. Ich kan nicht leugnen, daß ich jo bange var i det slag.

JACOB

Jeg undrer mig over, at du, som har været soldat før, lader dig kue af din hustru.

JEPPE

Jeg! gid jeg kun havde hende her, så skulle du se, hvor jeg skulle bastonere hende. Nok et glas, Jacob! Jeg har endnu 8 skilling tilbage, og når de er opdrukne, drikker jeg på borg. Lad mig få et kruus øl også:

In Leipzig war ein Mann, In Leipzig war ein Mann, In Leipzig war ein Lederer Mann, In Leipzig war ein Lederer Mann, In Leipzig war ein Mann, Der Mann er nahm ein Frau etc.

JACOB

Singot, Jeppe.

JEPPE

Mir Zuuu. Hej! He- --- j! He--- Din skål og min skål og alle gode venners skål, He - - - He - - - j!

JACOB

Vil du ikke drikke ridefogdens skål?

JEPPE

Jo nok, giv mig for en skilling endnu. Ridefogden er en skikkelig mand; når vi stikker ham en daler i næven, gør han sin saligheds ed for herskabet, at vi ikke kan betale landgilde. En skælm der nu har flere penge; du borge mig nok for en styver eller to.

JACOB

Nej Jeppe! du tåler ikke at drikke mere nu. Jeg er ikke den mand, der vil, at gæsterne skal overvælde sig i mit hus, og drikke mere end de har godt af. Jeg vil hellere miste min næring; thi det er en synd.

JEPPE

Hej! nok for en styver.

JACOB

Nej Jeppe, nu skænker jeg ikke mere; tænk, at du har en lang vej at gå.

JEPPE

Hundsvot, karl, bæst, skurk, Hej, He---
i--i.

JACOB

Farvel Jeppe! Lykke på rejsen.

JEPPE

Alene.

Ach Jeppe! Du er fuld som et bæst. Mine ben vil ikke bære mig. Vil I stå eller ej, I Carnalier? Hej så! Hvad er klokken? Hej, Jacob Hundsvot Skomager! Hej! Nok for en skilling! Vil I stå, I hunde! Nej, drollen, følg efter mig, om de vil stå. Tak, Jacob Skomager! Lad os få en frisk. Hør, kammerat! Hvor går vejen til byen? Stå, siger jeg; se! Bæstet er fuld. Du drak som en skælm, Jacob! Er det for en skilling brændevin? Du måler som en tyrk.

Mens han så taler, falder han om og bliver liggende.

AKT I, SCENE 5

(**BARONEN. SEKRETÆREN.
ERICH. 2 LAKAJER.**)

BARONEN

Alene ind. Langsomt selvhøjtideligt.

Det lader sig anse i år til et frugtbart år; se engang, hvor tyk byggen står.

Ingen følger efter. Han må råbe igen.

Det lader sig anse i år til et frugtbart år; se engang, hvor tyk byggen står.

Stadig ingenting. For sidste gang:

Det lader sig anse i år til et frugtbart år; se engang, hvor tyk byggen står.

Følget kommer væltende i det:

SEKRETÆREN

Ja, det er sandt, Eders Nåde! Men det betyder, at en tønde byg vil ikke komme højere i år end til 5 mark.

BARONEN

Det vil ikke sige noget. Bønderne står sig dog altid bedre i de gode tider.

SEKRETÆREN

Jeg ved ikke, hvordan det er, Eders Nåde! Bønderne klager dog altid og vil have sædekorn, uanset om året er frugtbart eller ej. Når de har noget, drikker de des mere. Her bor en kromand i naboskabet, som hedder Jacob Skomager, som hjælper mægtigt til at gøre bonden fattig; de siger, at han kommer salt i sit øl, så de skal tørste, jo mere de drikker.

BARONEN

Den karl må vi have afskaffet.

1. LAKAJ

Giver ham ret. Nervøs

Selvfølgelig. Hvad ellers? Afskaffet. Afskaffes, afskaffes, afskaffes. Af med hovedet.

2. LAKAJ

Her bor en kromand i naboskabet, som hedder Jacob Skomager, som hjælper mægtigt til at gøre bonden fattig; de siger, at han kommer salt i sit øl, så de skal tørste, / jo mere de drikker.

BARONEN

Afbryder

Men man skal også være nådig. Vende dødstraf til livslangt fængsel. For eksempel?

Jeppe vågner, går fuld ind i grupppen, og falder omkuld. Alle, får et chok, kigger.

BARONEN (CONT'D)

Men hvad er det, som ligger på vejen? Det er jo en død mand. Man hører ikke andet end ulykke. Spring én hen og se, hvad det er. Hvem er det? Hvem er det? Jeg kender jo slet ikke mit folk.

1. LAKAJ

Det er Jeppe på Bjerget, som har den onde kone. Hej op, Jeppe! Nej, han vågner ikke op, om vi slog og trak ham efter håret.

BARONEN

Lad ham nu være...

Går hurtigt ud, og vender tilbage igen

Jeg havde nok lyst til at spille en komedie med ham. I plejer at være frugtbare på opfindelser, kan I nu ikke hitte på noget, som kan divertere mig?

SEKRETÆREN

Mig synes, at det ville være artigt, om man bandt en papirskrave om hans hals, eller klippede håret af ham.

2. LAKAJ

Mig synes, at det var endnu sjovere, om man smurte hans ansigt over med blæk og så udsatte nogen til at efterse, hvordan hans kone tog imod ham, når han kom hjem i den tilstand.

BARONEN

Det er godt nok. Men hvad med dig, Erich? Finder du på noget, som er sjovere? Sig frem din mening, Erich.

ERICH

Jeg holder for, man skulle klæde ham helt af og lægge ham i herrens bedste seng, og om morgenen, når han vågnede, stille os alle an mod ham, som om han var herren på gården, så han ikke skulle vide, hvordan han var snoet eller vendt. Og når vi således havde fået ham til at tro, at han var baronen, skulle vi drikke ham lige så fuld igen, som han er nu, og lægge ham i sine gamle klæder på den samme mødding. Hvis sådan noget blev udført med forstand, ville det have en underlig virkning, og han ville bilde sig ind, enten at have drømt om sådan lyksalighed, eller at have været i paradys.

BARONEN

Erich! Du er en stor mand. Men hvad hvis han vågnede op i det samme?

ERICH

Det er jeg sikker på, at han ikke gør, Eders Nåde; for denne samme Jeppe på Bjerget er en af de stærkeste sovetryner i det hele herred. Man forsøgte sidste år at hæfte en raket bag ved hans nakke, men da raketten gik løs, vågnede han ikke op af sin søvn.

BARONEN

Lad os da gøre det. Sløb ham straks bort, før ham i en fin skjorte, og læg ham i min bedste seng.

For sig selv

Det lader sig anse i år til et frugtbart år; se engang, hvor tyk byggen står.

AKT II, SCENE 1**JEPPE**

Forestilles liggende i Baronens seng i fint nattøj. Han vågner og gnider sine øjne, ser sig omkring og bliver forskrækket, gnider sine øjne igen, ser på sin fine skjorte, på alting, laver underlige grimasser. Imens spilles en sagte musik, hvorefter Jeppe lægger hænderne sammen og græder. Når musikken er slut, begynder han at tale:

Ej! Hvad er dog dette? Hvordan er jeg kommet dertil? Drømmer jeg, eller er jeg vågen? Nej, jeg er vågen. Hvor er min kone, mine børn, mit hus, og hvor er Jeppe? Alting er forandret, jeg selv med.

Råber sagte og frygtsomt.

Nille! Nille! Nille! Jeg tror, jeg er kommet i himmerig, og det ganske uforskyldt. Men, er det mig? Når jeg føler på min ryg, som endnu er øm, når jeg hører mig tale, føler på min hule tand, synes det, det er jeg. Men ser jeg på min hue, min skjorte, denne herlighed, og hører musik, kan jeg ikke få det i mit hoved, at det er jeg. Nej, det er ikke jeg; jeg må være gal, men gid jeg aldrig måtte blive vis igen; for jeg ville forbande den, der vækkede mig. Jeg hverken drømmer eller er gal, for jeg kan huske alt, hvad der er sket.

Musikken begynder på ny, og Jeppe falder i gråd igen.

Ach! Kan man høre sådant i søvne? Men er det en drøm, så gid jeg aldrig måtte vågne op. Jeg husker, min far var Niels på Bjerget, min farfar Jeppe på Bjerget, min hustru Nille, hendes krabask Mester Erich. Nu står jeg her, måske i himmerig. Døden må ikke være så hård; jeg følte intet. Måske hr. Jesper gør ligprædiken over mig nu, siger: sådant endeligt fik Jeppe på Bjerget.

Ach Jeppe! Det er andet end at gå fire mil til byen, at få hug af din hustru, og få horn af degnen. Ach! Til hvilken lyksalighed er din møje forvandlet. Jeg må græde af glæde. Men én ting står mig for, jeg er så tørstig, at mine læber hænger sammen; skulle jeg ønske mig levende igen, var det for at få et krus øl, thi hvad nytter al herlighed, når jeg skal dø af tørst?

(MORE)

JEPPE (CONT'D)

Jeg er også ganske alene, jeg ser intet menneske. Jeg sover ikke, jeg våger ikke, jeg er ikke død, jeg lever ikke, jeg er ikke gal, jeg er ikke klog, jeg er Jeppe på Bjerget, jeg er ikke Jeppe på Bjerget, jeg er fattig, jeg er rig, jeg er en stakkels bonde, jeg er kejser. A ... A ... A ... Hjælp! Hjælp! Hjælp!!

På dette store skrig kommer nogle folk ind, som imidlertid har stået på lur for at se, hvordan han stiller sig an.

AKT II, SCENE 2

**(JEPPE. ERICH. 2 LAKAJER.
BARONEN/SEKRETÆREN)**

ERICH

Jeg ønsker Eders Nåde en lyksalig god morgen. Her er Slåbrokken, hvis Eders Nåde vil stå op. Spring ud efter håndklædet og vandbækkenet.

JEPPE

Ach Velbyrdige Hr. Cammer-Tiener, jeg vil gerne stå op, men jeg beder, at I ikke vil gøre mig noget ondt.

ERICH

Gud bevare os fra at gøre Herren noget ondt.

JEPPE

Ach! Før I slår mig ihjel, vil I da ikke være så venlig at sige mig, hvem jeg er?

ERICH

Ved ikke Herren, hvem han er?

JEPPE

I går var jeg Jeppe på Bjerget, men i dag... Ach! Jeg ved ikke, hvad jeg skal sige.

ERICH

Det er os kært, at Herren er i så godt humør i dag, at han behager at skæmte. Men Gud bevare os, hvorfor græder Eders Nåde?

JEPPE

Jeg er ikke Eders Nåde, jeg kan gøre min salighedseed derpå, at jeg ikke er det; for så vidt som jeg kan erindre, så er jeg Jeppe Nielsen på Bjerget, en af Baronens bønder. Vil I have bud efter min hustru, skal I få det at høre; men lad hende ikke tage Mester Erich med sig.

1. LAKAJ

Det er mærkeligt. Hvad er dog dette?
Herren må ikke være vågen; thi han plejer
jo aldrig at skæmte således.

JEPPE

Om jeg er vågen eller ej, det skal jeg
ikke kunne sige; men det ved jeg og kan
sige, at jeg er en af Baronens bønder,
som hedder Jeppe på Bjerget, og jeg har
aldrig været hverken Baron eller Greve i
mit liv.

BARONEN/SEKRETEREN

Erich! Hvad kan dette være? Jeg er bange
for, at Herren er faldet i en sygdom.

ERICH

Jeg bilder mig ind, at han går i søvne;
for det sker ofte, at folk står op af
sengen, klæder sig på, taler, spiser og
drikker i søvne.

BARONEN/SEKRETEREN

Nej Erich! Jeg mærker, at Herren
fantaserer af en sygdom; spring straks
efter et par Doctores... Ach! Eders Nåde
slår sådan snak af Eders hoved. Eders
Nåde jager derved forfærdelse i hele
huset. Kender Eders Nåde ikke mig?

JEPPE

Jeg kender mig ikke selv; hvordan skulle
jeg så kende jer?

ERICH

Ach! Er det muligt, at jeg skal høre
sådanne ord fra min nådige herres mund og
se ham i sådan tilstand? Ach! Vort
ulyksalige hus, som bliver plaget af
sådan en vrøvl! Kan ikke Herren erindre,
hvad han gjorde i går, da han red på
jagt?

JEPPE

Jeg har aldrig været hverken jæger eller
krageskytte, for jeg ved, at det er
Bremerholms arbejde; aldrig nogen sjæl
skal kunne bevise mig, at jeg har jaget
en hare på Herrens gods.

ERICH

Ach! Nådige Herre! Jeg var jo selv med ham på jagt i går.

JEPPE

I går sad jeg hos Jacob Skomager og drak for 12 skilling i brændevin; hvor kunne jeg da være på jagt?

BARONEN/SEKRETEREN

Ach! Jeg besværer nådige Herre på mine bare knæ, at han lader sådan snak fare. Erich! Gik der bud efter lægerne?

ERICH

Ja, de kommer nok straks.

BARONEN/SEKRETEREN

Lad os så få Herren i sin Slåbrok; for måske, når han kommer ud i luften, tør det blive bedre med ham. Vil Herren være så venlig at iføre sig sin Slåbrok?

JEPPE

Hjertelig gerne. I må gøre med mig, hvad I lyster, når I kun ikke vil slå mig ihjel; for jeg er så uskyldig som det barn, der ligger i moderens liv.

AKT II, SCENE 3

**(4 DOCTORES. JEPPE.
BARONEN/SEKRETÆREN.
ERICH.)**

1. DOCTOR

Vi hører med største smerte, at Herren er upasselig.

3. DOCTOR

Ach ja! Hr. Kollega! han er i en elendig tilstand.

2. DOCTOR

Hvordan står det til, nådige herre?

JEPPE

Ret godt! jeg er alene noget tørstig af det brændevin, jeg fik hos Jacob Skomager i går; vil I kun give mig et krus øl og lade mig gå, så må man gerne hænge jer og alle doktorer op, thi jeg behøver ingen medicin.

2. DOCTOR

Det kalder jeg at fantasere, Hr. Kollega.

3. DOCTOR

Jo stærkere det er, jo hurtigere vil det forsvinde. Lad os mærke Herrens puls. Quid tibi videtur, Domine Frater?

4. DOCTOR

Jeg mener, at han straks bør årelades.

3. DOCTOR

Jeg er ikke af den tanke; thi slige underlige svagheder må kureres på en anden måde. Herren har haft en fæl og sælsom drøm, som har bragt blodet i bevægelse og forvirret hjernen således, at han bilder sig ind at være en bonde.

1. DOCTOR

Vi må søge at underholde Herren med de ting, som han plejer at have mest behag i, give ham de vine og den mad, som han finder bedst smag i, og spille for ham de stykker, som han helst vil høre.

En lystig musik begynder. Doctores stopper op og bryder herefter ud i indøvet dans a'la lancier. Imens:

ERICH

Det var jo Herrens livsstykke?

JEPPE

Det kan nok være. Har man altid sådan lystighed her på gården?

ERICH

Så tit Herren behager; thi han giver os alle kost og løn.

JEPPE

Men det er underligt, at jeg kan ikke komme i hu, hvad jeg har gjort tidligere.

4. DOCTOR

Under dansen

Sygdommen fører det med sig, Eders nåde, at man glemmer alt, hvad man har gjort tidligere. Jeg erindrer mig, at for nogle år siden blev en af mine naboer så forvirret af stærk drik, at han i to dage bildte sig ind at være uden hoved.

JEPPE

Jeg ville ønske, at Birke-Dommeren Christoffer ville gøre det samme; men han må have en sygdom, som er lige det modsatte af denne, thi han bilder sig ind at have et stort hoved, hvorvel han slet intet har, som man kan mærke af hans domme.

De ler alle: Ha ha ha!

2. DOCTOR

Det er en fornøjelse at høre Herren skæmte. Men for at vende tilbage til historien.

4. DOCTOR

Da gik den samme person gennem hele byen og spurgte folk, om ingen havde fundet hans hoved, som han havde tabt; men han kom sig heldigt igen og er denne stund klokke i Jylland.

JEPPE

Det kunne han jo blive, om end han ikke havde fundet sit hoved igen.

De ler atter: Ha ha ha! Dansen stopper.

1. DOCTOR

Kan Hr. Kollega ikke erindre sig den historie, som skete for 10 år siden med den mand, der bildte sig ind, at der var fuldt af fluer i hans hoved, og kunne ikke komme af de griller, hvor meget man talte for ham, indtil en fornuftig doktor kurerede ham på sådan måde: Han lagde et plaster over hans hoved, som var bestroet med døde fluer, hvilket da han efter nogen tids forløb trak af og viste den syge fluerne, bildte han sig ind, at de var udtrokkne af hans hoved, og blev derefter frisk igen.

3. DOCTOR

Jeg har også hørt om en anden mand, der efter en lang feber faldt i de griller, at hvis han kastede sit vand fra sig, skulle landet forgå af en flod. Ingen kunne få ham af de tanker; thi han sagde sig at ville dø for det fælles bedste. Han blev kureret på sådan måde: Man skikkede bud til ham som fra kommandanten, at, da byen frygtede sig for en belejring, og der ikke var vand i gravene, han da ville fylde dem, for at hindre fjenden adgang til byen, hvorudover den syge blev glad, at han kunne tjeneste sit fædreland og sig selv med, og blev så skilt både ved sit vand og sin sygdom.

2. DOCTOR

Jeg kan fremføre eksempel af en anden historie, som er passeret i Tyskland. En adelsmand kom engang i et værtshus, hvor, da han havde spist, og ville gå til sengs, hang han sin guld-kæde, som han plejede at bære om halsen, på væggen i herberget. Værten gav nøje agt derpå, fulgte ham til sengs, og ønskede ham en god nat; men da han fornå, at adelsmanden sov, sneg han sig ind i kammeret, og tog 60 led bort af kæden, og hang den så på væggen igen. Gæsten stod op om morgenen, lod sin hest sadle, og iførte sig sine klæder.

(MORE)

2. DOCTOR (CONT'D)

Men da han skulle binde kæden om halsen, fornemmede han, at den havde mistet den halve del af sin længde, begyndte derfor at råbe, at han var bestjålet.

4. DOCTOR

Værten, som stod uden for døren og lurede, løb straks ind, og lod som om han blev ganske forskrækket, råbende: Ach! hvilken skrækkelig forandring! Da gæsten spurgte ham, hvorfor han sådan tog af sted, sagde han: Ach min herre! jeres hoved er blevet engang så stort, som det var i går. Hvorpå han bar frem et falsk spejl, som viste en ting engang så stor, som det er i sig selv. Da nu adelmanen så sit hoved så stort i spejlet, faldt han i gråd og sagde: Ach! nu mærker jeg årsagen, hvorfor min kæde er blevet så kort. Hvorpå han satte sig på sin hest, svøbte hovedet i sin kappe, at ingen skulle se det på vejen. Der siges, at han siden mange dage holdt sig hjemme, og ikke kunne komme af de griller, men troede, at kæden var ikke blevet for kort, men hovedet for stort.

1. DOCTOR

Der er utallige eksempler på sådanne indbildninger. Jeg erindrer også at have hørt tale om én, der bildte sig ind, at hans næse var 10 fod lang, og varede alle ad, som mødte ham, at de ikke skulle komme for nær.

2. DOCTOR

Domine Frater har vel hørt historien om den mand, der bildte sig ind, at han var død. En ung person faldt i de griller, at han var død, og derfor lagde sig på en lig-båre, og ville hverken æde eller drikke. Hans venner forestillede ham sådan dårskab, og brugte alle kunster at bevæge ham til at æde, men forgæves; thi han afviste dem kun med latter, foregivende, at det var mod alle regler for døde folk at æde og drikke. Endelig påtog sig en erfaren mand i medicinen at kurere ham på en underlig måde: Han fik en tjener til også at udgive sig for død, og lade sig med stats udføre til samme sted, hvor den syge lå. Disse to lå længe først og så på hinanden.

3. DOCTOR

Omsider begyndte den syge at spørge den anden ad, hvorfor han var didkommen; hvilken svarede: fordi han var død. Dernæst begyndte de at spørge hinanden om måden på hvilken de var døde, hvilket enhver vidtløftig fortalte. Derpå kommer nogle, som dertil var bestilt, og bringer den sidste sit aftensmåltid til, hvorved han rejste sig af kisten, og gjorde et godt måltid, sigende til den anden: skal du ikke også snart spise? Den syge forundrede sig derover og spurgte, om det kunne stå en død mand an at spise, men fik til svar, at, dersom han ikke spiste, kunne han ikke længe være død. "

2. DOCTOR

Han lod sig derfor overtale først at spise med den anden, siden sove, stå op, klæde sig på, ja han efterabede den anden i alting, indtil han også blev levende igen og klog med ham. Jeg kunne give utallige flere eksempler på sådanne selsomme indbildninger. Således er det også gået til denne gang med Nådige Herre, at han indbilder sig at være en fattig bonde. Men Herren må slå de tanker af sit sind, så bliver han straks frisk igen.

JEPPE

Men mon det kan være muligt, at det er af indbildning?

Musik begynder igen. Dansen fortsætter

1. DOCTOR

Ja vist! Herren har hørt af disse historier hvad indbildninger kan gøre.

JEPPE

Er jeg da ikke Jeppe på Bjerget?

4. DOCTOR

Nej vist.

JEPPE

Er da ikke den onde Nille min kone?

3. DOCTOR

Ingenlunde; thi Herren er enkemand.

JEPPE

Er det også lutter indbildning, at hun har en krabask, som hedder Mester Erich?

1. DOCTOR

Lutter indbildning.

JEPPE

Er det ej heller sandt, at jeg skulle til byen i går at købe sæbe?

2. DOCTOR

Nej.

JEPPE

Ej heller, at jeg drak pengene op hos Jacob Skomager?

ERICH

Ej! Herren var jo med os på jagt den hele gårdsdag.

JEPPE

Ej heller, at jeg er hanrej?

ERICH

Ej! Fruen er jo død for mange år siden.

Alle stopper op. Musikken stopper.

JEPPE

Ach! jeg begynder allerede at fatte min dårskab. Jeg vil ikke tænke på den bonde mere; thi jeg kan mærke, at en drøm har bragt mig i den vildfarelse. Det er dog underligt, hvor et menneske kan falde i slige griller.

ERICH

Vil Herren behage at spadsere lidt i haven, mens vi laver noget frokost til?

JEPPE

Ja nok! men det må ske i en hast; thi jeg
er både sulten og tørstig.

Intermezzo

AUDITION

AKT III, SCENE 1**(JEPPE, ERICH,
BARONEN/SEKRETÆREN)**

Jeppes kommer fra haven med sin følge, og et lille bord er dækket.

JEPPE

Ha ha, jeg ser, bordet er allerede dækket.

ERICH

Ja, alting er klart, når Deres Nåde ønsker at sætte sig ned.

Jeppes sætter sig ned. De andre står bag ved stolen og ler af hans manerer, når han griber med alle fem fingre ind i fadet, rækker over bordet, snyder sig med fingrene og smører det på tøjet.

ERICH (CONT'D)

Vil Herren befale hvilken vin der ønskes?

JEPPE

I ved jo selv, hvilken vin jeg plejer at drikke om morgenen.

ERICH

Vi har Rhinsk vin, som Herren plejer at foretrække. Hvis den ikke falder i Deres smag, kan vi straks bringe en anden.

JEPPE

Den er noget for sur. I må tilsætte noget mjød deri, så bliver den god; thi jeg er meget for det søde.

ERICH

Her er Canari Sæk, hvis Herren ønsker at smage den.

JEPPE

Det er en god vin. Alle skralder.

Hver gang han drikker, blæses der i trompeter.

JEPPE (CONT'D)

Hej, pas på, karle! Endnu et glas vin af Carnalie Sæk, forstår I? Hvor har du fået den ring, som du bærer på fingeren?

BARONEN/SEKRETEREN

Den har Herren selv givet mig.

JEPPE

Det kan jeg ikke erindre; giv mig den tilbage, jeg må have gjort det i drukkenskab. Man giver jo ikke sådanne ringe væk. Jeg vil senere undersøge, hvad andre ting I har fået. Tjenere skal ikke have mere end kost og løn; jeg kan sværge på, at jeg ikke erindrer at have givet jer noget særligt, thi hvorfor skulle jeg gøre det? Den ring er jo over 10 rigsdaler værd. Nej, nej, I gode karle, ikke så, ikke så. I må ikke udnytte Deres herres skrøbelighed og drukkenskab. Når jeg er fuld, er jeg parat til at give mine bukser væk; men når jeg har sovet rusen ud, tager jeg mine gaver tilbage. Jeg fik ellers en ulykke af min hustru Nille. Dog, hvad siger jeg? nu falder jeg i de gamle gale tanker igen og kommer ikke i hu, hvem jeg er. Giv mig endnu et glas Carnalie Sæk. Samme skrald!

Trompeterne blæser igen.

JEPPE (CONT'D)

Lyt til, hvad jeg siger, karle! Det skal tjene jer til efterretning fremover, at når jeg giver noget bort om aftenen i drukkenskab, skal I aflevere det tilbage om morgenen igen. Når tjenere får mere, end de kan æde op, bliver de hovmodige og ser ned på deres herskab. Hvor meget er din løn?

BARONEN/SEKRETEREN

Herren har altid givet mig 200 rigsdaler om året.

JEPPE

Du skal have djævelen ikke 200 rigsdaler herefter; hvad gavn gør du for 200 rigsdaler? Jeg må selv slæbe som et dyr og stå på laden fra morgen til aften og kan næppe ...

(MORE)

JEPPE (CONT'D)

Se nu kommer de forbandede bonde-griller igen. Giv mig endnu et glas vin.

Han drikker igen og trompeterne blæser.

JEPPE (CONT'D)

200 rigsdaler! Det er jo at flå huden af sit herskab. Hør, ved I hvad, I gode karle? Når jeg har spist, har jeg i sinde at hænge op hver anden her på gården. I skal vide, at jeg ikke er til at spøge med i pengesager.

ERICH

Vi vil give tilbage alt, hvad vi har oppebåret af Deres Nåde.

JEPPE

Ja, ja! Deres Nåde, Deres Nåde! Komplimenter og bassementer har vi fået nok af i disse tider. I vil smigre mig med Deres Nåde, indtil I får alle pengene væk, og så bliver I mine nåder igen. Munden siger nok Deres Nåde, men hjertet siger Deres nar. I taler ikke, hvad I mener, karle. I tjenere er som Abner, der kom og hilste Roland, siger: Hilsen være dig, min broder! og i samme øjeblik stikker han dolken i hjertet på ham. Tro mig, at Jeppe er ingen nar.

De falder alle på knæ og beder om nåde.

JEPPE (CONT'D)

Stå kun op igen, karle, til jeg har spist; siden vil jeg se efter, hvor det hænger sammen, hvem der har fortjent at hænges eller ej. Nu vil jeg holde mig lystig.

AKT III, SCENE 2

**(JEPPE, ERICH,
RIDEFOGDEN,
BARONEN/SEKRETÆREN)**

JEPPE

Hvor er min Ridefogd?

ERICH

Han er lige udenfor.

JEPPE

Lad ham straks komme ind.

Ridefogden træder ind iført en sølvknapset kjole og med et bælte om livet.

RIDEFOGDEN

Har Deres Nåde noget at befale?

JEPPE

Intet andet end at du skal hænges.

RIDEFOGDEN

Jeg har jo ikke gjort noget ondt, Deres Nåde! Hvorfor skal jeg hænges?

JEPPE

Er du ikke Ridefogd?

RIDEFOGDEN

Jo, Deres Nåde.

JEPPE

Og du spørger stadig, hvorfor du skal hænges?

RIDEFOGDEN

Jeg har dog tjent Deres Nåde så trofast og redeligt, og været så flittig i mit embede, at Deres Nåde altid har rost mig frem for Deres andre tjenere.

JEPPE

Ja, vist har du været flittig i dit embede, det kan man se på dine støbte sølvknapper. Hvor meget får du årligt i løn?

RIDEFOGDEN

Et halvt hundrede rigsdaler årligt.

Jeppes går lidt frem og tilbage.

JEPPE

Et halvt hundrede rigsdaler? Ja, du skal straks hænges.

RIDEFOGDEN

Det kan jo ikke være mindre, nådige Herre, for et helt års møjsommelig tjeneste.

JEPPE

Netop derfor skal du hænges, fordi du kun får et halvt hundrede rigsdaler. Du har penge til en sølvknappet kjole, til kruseduller for hænderne, til en silkepung bag i håret, og får kun 50 rigsdaler om året. Må du da ikke stjæle fra mig, stakkels mand? Thi, hvor skulle det ellers komme fra?

Ridefogden falder på knæ.

RIDEFOGDEN

Åh, nådige Herre! Spar mig dog for min fattige hustrus og umyndige børns skyld.

JEPPE

Har du mange børn?

RIDEFOGDEN

Jeg har syv levende børn, Deres Nåde!

JEPPE

Ha ha, syv levende børn? Skynd dig at hænge ham, Sekretær!

BARONEN/SEKRETEREN

Åh, nådige Herre! Jeg er jo ingen bøddel.

JEPPE

Hvad du ikke er, det kan du blive; du ser ud til alting. Når du har hængt ham, skal jeg derefter hænge dig selv.

RIDEFOGDEN

Åh, nådige Herre! Er der ingen nåde?

Jeppes går igen, sætter sig ned for at drikke, og rejser sig igen.

JEPPE

Et halvt hundrede rigsdaler, en kone, og syv børn! Hvis ingen andre vil hænge dig, så skal jeg gøre det selv. Jeg ved godt, hvad I er for nogle, I ridefogder; jeg ved, hvordan I har behandlet mig selv og andre stakkels bønder... Ej! Nu kommer de forbandede bonde-griller mig i hovedet igen. Jeg ville sige, jeg kender jeres væsen og handlinger så godt på mine fingre, at jeg selv kunne være ridefogd, hvis det gjaldt. I får fløde. Når bonden stikker jer eller jeres koner noget i hånden, så hedder det, når I kommer til herskabet: den stakkels mand er villig og flittig nok, men adskillige ulykker slår ham til, at han ikke kan betale, han har dårlig jord, der er kommet skab på hans kvæg, og andet sådant, hvormed I får herskabet til at nøjes.

Vi føler os fri, fordi vi mangler sproget til at artikulere vores ufrihed. Vi finder det lettere at forestille os jordens undergang end en beskeden ændring i kapitalismens struktur. Det er netop vi bønder, der ikke ønsker at begå et oprør, men hellere vil indordne os under de riges regler; bande over vores skål, og stadig acceptere tingenes tilstand. Og tænk på identitetspolitikken, der florerer på nye små kinesiske skærme. Ingen forstår, at ved at ønske ændring er den sande kamp ikke i at spille identitetsspillet, men i at udfordre de universelle strukturer, ikke kun at udvide deres grænser. Det sande problem er, når vi underprivilegerede ikke bare vil spille det spil, I ønsker. Den eneste sande kamp er kampen for almenheden selv. Hvordan kan jeg tillige være kejser og herre på et slot? Tro mig, gode karl, jeg lader mig ikke sådan tage ved næsen; thi jeg er selv en bonde og en bondes søn...

(MORE)

JEPPE (CONT'D)

Se, nu kommer denne forbandelse igen. Jeg siger, jeg er selv en bondes søn; thi Abraham og Eva, vore første forældre, var bønder."

Også sekretæren falder på knæ.

BARONEN/SEKRETEREN

Åh, nådige Herre! Vær dog barmhjertig mod ham for hans fattige hustrus skyld; thi, hvordan skal hun ellers kunne føde kone og børn?

JEPPE

Hvem siger, de skal leve? Man kan jo hænge dem op også.

BARONEN/SEKRETEREN

Åh, Herre! Det er sådan en yndig smuk kone.

JEPPE

Så? Du må vel være forliebt i hende, eftersom du tager dig sådan af hende. Lad hende komme herind.

AKT III, SCENE 3

**(RIDEFOGDENS KONE, JEPPE,
BARONEN/SEKRETÆREN,
ERICH)**

Konen kommer ind og kysser på hans hånd.

JEPPE

Est du Ridefogdens kone?

KONEN

Ja, jeg er, nådige Herre!

Jeppe tager hende på brystet.

JEPPE

Du er køn. Vil du sove hos mig i nat?

KONEN

Herren har at befale i alting; thi jeg er i hans tjeneste.

Jeppe henvender sig til Ridefogden.

JEPPE

Vil du tillade, at jeg ligger hos din kone i nat?

RIFOGDEN

Jeg takker Herren, at han beviser mit ringe hus den ære.

JEPPE

Se her! Sæt en stol til hende, hun skal spise med mig.

Hun sætter sig ved bordet, spiser og drikker med ham; han bliver jaloux på Sekretæren og siger:

JEPPE (CONT'D)

Du skal få en ulykke, hvis du ser på hende.

Undervejs kigger Jeppe sig hurtigt væk fra Sekretæren, hvis han bemærker, at han kigger på hende. Han synger en sentimental, gammeldags kærlighedssang, mens han og Konen sidder ved bordet. Efter maden beordrer Jeppe en polsk dans og fører Konen ud på dansegulvet.

Men på grund af hans berusede tilstand mister han balancen og falder tre gange. Ved det fjerde fald formår han ikke at rejse sig og ender i stedet med at falde i søvn på dansegulvet.

BARONEN

Han sover allerede tungt. Nu har vi vundet spillet; men vi var selv nær ved at blive mest narret, thi han havde i sinde at tyrannisere over os. Derfor måtte vi enten have fordervet historien eller ladet os blive dårligt behandlet af denne rå bonde, thi af hans opførsel kan man lære, hvor tyrannisk og hovmodig folk som ham kan blive, når de pludseligt opnår stor ære og værdighed fra ingenting. Jeg var tæt på at overtage en sekretærs rolle i en uheldig stund, thi hvis han havde beordret mig pisket, ville det have skabt en forvirret historie, der ville have udsat mig for lige så meget spot som bonden. Det er bedst, vi lader ham sove lidt længere, thi før vi klæder ham i hans beskidte bondeklæder igen.

ERICH

Åh Herre! han sover som en sten; se, jeg kan slå ham, og han mærker det ikke.

BARONEN

Før ham ud, og fuldfør komedien.

AKT IV, SCENE 0

Ensemblet optræder:

The Smiths: "How soon is now"

Jeppes ligger på mødding.

AUDITION

AKT IV, SCENE 1**(JEPPE. NILLE)****JEPPE**

liggende på en mødding i sine gamle bondeklæder, vågner op og råber

Hej Sekretær, Kammer-Tjener, Lakajer!
Endnu et glas Carnali Sæk!

ser sig om, gnider sine øjne som før, tager sig til hovedet, gnider øjnene igen og genkender sig selv, begynder at tale

Hvor længe var Abraham i Paradis? Nu genkender jeg, men desværre, alt igen - min seng, min trøje, min gamle hanrej-hat, mig selv. Det er noget andet, Jeppe, end at drikke Carnali Sæk af forgyldte glas, at sidde ved bordet med lakajer og sekretærer bag sin stol. Det gode varer, desværre, aldrig længe.

Ach! Ach! At jeg, som var en nådig herre for kort tid siden, skal se mig selv i så sørgelig tilstand, min prægtige seng forvandlet til en mødding, min guldstykkets hue til en gammel hanrej-hat, mine lakajer til svin, og mig selv fra en stor og nådig herre forvandlet til en ussel bonde igen! Jeg troede, når jeg vågnede op igen, at finde mine fingre besat med guldringe, men de er (reverent sagt) beseglet med noget andet. Jeg mente at skulle føre mine tjenere til regnskab, men nu må jeg selv lave min ryg til, når jeg kommer hjem, og skal gøre regnskab for min opførsel.

Jeg tænkte, da jeg vågnede, at gribe efter et glas Carnali Sæk, men fik, ærligt talt, en lort i hånden. Ach! Ach! Jeppe! Dit ophold i Paradis var kun kort, og din glæde fik en hastig ende. Men hvem ved, om det samme ikke kan ske mig, hvis jeg lægger mig til hvile endnu engang. Ach! Ach! gid det måtte ske mig! Åh gid jeg kunne komme derhen igen!

lægger sig for at slumre igen

Nille kommer ind

NILLE

Mon jeg skal tro, at han er kommet i ulykke? Hvordan kan dette være?

(MORE)

NILLE (CONT'D)

Enten har Fanden taget ham, eller (hvilket jeg frygter mere) sidder han i en kro og drikker pengene op. Jeg var en tåbe, da jeg betroede den drukkenbolt 12 skilling på én gang. Men hvad ser jeg? Ligger han ikke der i skarnet og snorker? Ach, jeg elendige menneske, der skal have sådant et bæst til mand! Din ryg skal betale dyrt for det.

Smyger sig stille hen og giver ham et slag på bagdelen.

JEPPE

Hej hej! Hjælp hjælp! Hvad er det? Hvor er jeg? Hvem er jeg? Hvem slår mig? Hvorfor slår man mig? Hej!

NILLE

Jeg skal straks lære dig, hvad det er.

Slår ham igen og trækker ham i håret.

JEPPE

Ach, min kære Nille! Slå mig ikke mere, du ved ikke, hvad der er hændt.

NILLE

Hvor har din fyldebøtte været så længe henne? Hvor er sæben, du skulle købe?

JEPPE

Jeg kunne ikke nå byen, Nille!

NILLE

Hvorfor kunne du ikke komme til byen?

JEPPE

Jeg blev taget med på vejen til Paradis.

NILLE

Til Paradis!

Prygler ham.

Til Paradis!

Slår ham igen.

Til Paradis!

Slår ham igen.

Prøver du at narre mig oven i købet?

JEPPE

Åh åh åh! Så sandt som jeg er en ærlig mand, er det ikke sandt.

NILLE

Hvad er sandt?

JEPPE

At jeg har været i Paradis.

NILLE

repeterer

I Paradis!

og slår ham igen.

JEPPE

Ach, min kære Nille! Slå mig ikke mere.

NILLE

Frem med det! Bekend, hvor du har været, ellers slår jeg dig ihjel.

JEPPE

Ach! Jeg vil gerne bekende, hvor jeg har været, hvis du ikke vil slå mig mere.

NILLE

Bekend da.

JEPPE

Svær på, at du ikke vil slå mig mere da.

NILLE

Nej.

JEPPE

Så sandt som jeg er en ærlig mand og hedder Jeppe på Bjerget, så er det sandt, at jeg har været i Paradis, og set de ting, som du vil blive forundret over at høre.

Nille prygler ham igen og trækker ham ind efter håret.

NILLE

Så din fyldebøtte! Sov nu først rusen ud, siden skal vi videre tale sammen. Sådanne svin, som du er, kommer ikke i Paradis. Tænk engang, hvorledes det bæst har drukket forstanden bort. Men har han gjort sig til gode på min bekostning, så skal han også ærligt angre det, thi han skal i to dage få hverken vådt eller tørt; inden den tid skal nok grillen om Paradis forgå.

AKT IV, SCENE 2

(TRE BEVÆBNEDE MÆND.
NILLE, JEPPE)

1. MAND

Boer hie ikk' en mand, som hee'e Jeppe?

NILLE

Jo, her bor han såmænd.

2. MAND

Æ' du hans kælling?

NILLE

Ja, Gud bedre det, det er jeg!

3. MAND

Vi må ind og ha' en snak mæ' 'am.

NILLE

Efterligner dialakten

Han æ' stangstiv, han æ'.

2. MAND

Dæ' gør æ' nået; få 'am ud hia, ællers
gæ'r dæ' galt førr heele husstanden.

*Nille går ind og støder Jeppe ud med sådan fart, at han
støder en af de tre mænd omkuld på gulvet med sig.*

JEPPE

Ach! ach! I gode mænd, nu ser I, hvilken
kone jeg har at drages med.

1. MAND

Du fortjinna' ikk' andet medfart; thi du
æ' en misdæda.

JEPPE

Hvad ondt har jeg da gjort?

2. MAND

Dæ' ska' du straks få at vide, når retten
sættes.

AKT IV, SCENE 3**(2 ADVOKATER. DOMMEREN.
JEPPE.)***Dommeren*

kommer ind og sætter sig på sin stol. Jeppe, bagbundet, bliver bragt for domstolen. En træder frem og beskylder ham således:

1. ADVOKAT

Her er en mand, hr. dommer, som vi kan vidne har set indsnige sig i baronens hus, givet sig ud for herren, iført sig hans klæder, tyranniseret med hans betjente. Dette er et uhørligt dristigt stykke, så vi påstår på vores herres vegne, at det på en særlig måde må straffes, som eksempel og advarsel til andre voldsmænd.

DOMMEREN

Er det sandt, som du beskyldes for? Sig frem, hvad du har til din forsvar; thi vi vil ingen fordømme uhørt.

JEPPE

Ach, jeg arme menneske! hvad skal jeg sige? Jeg bekender at have fortjent straf, men alene for de penge, jeg drak op, som jeg skulle købe sæbe for; jeg bekender også, at jeg har nylig været på et slot, men hvor jeg kom derhen, og hvor jeg kom derfra igen, ved jeg ikke.

1. ADVOKAT

Dommeren har hørt af hans egen bekendelse, at han har drukket sig fuld og begået en uhørlig misgerning i drukkenskab. Nu skal vi afgøre, om drukkenskab kan undskylde så grov en forbrydelse. Jeg mener nej; thi hvis det var tilfældet, kunne hverken hor eller mord nogensinde straffes. Selvom han påstår at have været beruset, forbedrer det ikke hans sag; hvad man gør i drukkenskab, må man også stå til ansvar for som ædru. Nylige tilfælde har vist, at naivitet eller uvidenhed ikke fritager for straf, da straffen tjener som eksempel for andre. Jeg kunne fortælle om sådanne tilfælde, men vil ikke forsinke retten yderligere.

2. ADVOKAT

Dukker op

Gunstige hr. dommer! denne sag kommer mig så underlig for, at jeg ikke kan få sådan historie i mit hoved, endskønt der var end flere vidner. En enfoldig bonde skulle snige sig ind på herrens gård, og påtage sig hans person uden at kunne påtage sig også hans ansigt og skikkelse? Hvordan kunne han komme ind i herrens sovekammer? hvordan kunne han iføre sig herrens klæder, uden nogen skulle blive det var? Nej, hr. dommer! man kan se, at det er opspindet værk af denne stakkels mands fjender. Håber derfor, at han bliver frikendt.

JEPPE

grædende.

Ach! Gud velsigne din mund! Jeg har et stykke tobak i min bukselomme, om I ikke vil forsmaa; det er så godt, som nogen ærlig mand vil tygge.

2. ADVOKAT

Behold kun din tobak, Jeppe! At jeg taler for dig, er ikke for skænk og gave, men alene af kristen medlidenhed.

JEPPE

Om forladelse, hr. procurator! jeg havde ikke tænkt, at I folk var så ærlige.

1. ADVOKAT

Hvad som min kollega fremfører til denne misdæders befrielse, grunder sig alene på gisninger. Her spørges ikke, om det er rimeligt, at sådant kan ske eller ej, men der bevises, at det er sket, såvel af vidner som af hans egen tilståelse.

2. ADVOKAT

Hvad en mand tilstår i frygt og forskrækkelse, sådan tilståelse kan ikke være gyldig. Mig synes derfor, det er bedst at give denne enfoldige mand tid til at betænke sig, og adspørge ham på ny derom. Hør, Jeppe! betänk dig hvad du siger! tilstår du det, som du beskyldes for?

JEPPE

Nej! jeg vil gøre min højeste ed på, at det er løgn, alt hvad som jeg svor på tilforn; thi jeg har i tre dage ikke været af mit hus.

1. ADVOKAT

Hr. dommer! jeg mener uforgribelig, at det ikke må tillades nogen at sværge, der er først overbevist af vidner, og siden selv har tilstået sin misgerning.

2. ADVOKAT

Jeg mener jo.

1. ADVOKAT

Jeg mener nej.

2. ADVOKAT

Når sagen er af sådan underlig beskaffenhed.

1. ADVOKAT

Der hjælper ingen omstændigheder mod vidner og tilståelse.

JEPPE

Ach! gid de kunne komme i hår sammen, så skulle jeg imidlertid tage fat på dommeren, og prygle ham så, at han skulle glemme både lov og forordning.

2. ADVOKAT

Men hør, hr. kollega! endskønt gerningen tilstås, så har dog manden ingen straf fortjent; thi han har jo intet ondt gjort på gården, hverken mord eller tyveri.

1. ADVOKAT

Det vil intet sige; intentio furandi er det samme som furtum.

JEPPE

Tal dansk, din sorte hund! så skal vi nok svare for os.

1. ADVOKAT

Thi enten en blir greben, når han vil stjæle, eller når han har stjålet, så er han tyv.

JEPPE

Ach, nådige dommer! jeg ville gerne hænges, dersom denne procurator måtte hænges ved siden af mig.

2. ADVOKAT

Holdt ind med slige ord, Jeppe! du forderver din sag kun mere dermed.

JEPPE

Hvorfor svarer I ikke da?

Sagte.

Han står som et dumt bæst.

2. ADVOKAT

Nervøs, famler

Men hvoraf bevises det furandi propositum?

1. ADVOKAT

Qvicunqve in ædes alienas noctu irrumpit, tanqvam fur aut nocturnus grassator existimandus est; atqvi reus hic ità, ergo -

2. ADVOKAT

Nego majorem, qvòd scilicet irruperit.

1. ADVOKAT

Res manifesta est, tot legitimis testibus exstantibus, æ confitente reo.

2. ADVOKAT

Qvicunqve vi vel metu coactus fuerit confiteri -

1. ADVOKAT

Ej! hvor er den vis? hvor er den metus? det er kun krog-love.

2. ADVOKAT

Nej I bruger krog-love.

1. ADVOKAT

Det skal ingen ærlig mand sige mig på.

De far hinanden for brystet.

DOMMEREN

Respekt for retten! Holdt op, jeg har alt nok.

Læser dommen op.

Såsom Jeppe på Bjerget, Nielsis søn på Bjerget, og Jeppes sønnesøn sammesteds, er overbevist, såvel af lovlige vidner, som af egen bekendelse, at have indsneget sig på baronens slot, iført sig hans klæder, og handlet ilde med hans tjenere: Så dømmes han til at omkommes af gift, og når han er død, hans legeme at ophænges i en galge.

JEPPE

Ach ach! Nådige dommer! er der ingen pardon?

DOMMEREN

Nej, ingenlunde. Dommen skal straks eksekveres i mit påsyn.

JEPPE

Ach! må jeg da ikke få et glas brændevin først, før jeg drikker giften, at jeg kan dø med corrasie?

DOMMEREN

Jo det kan nok tilstås.

Jeppe drikker ud tre glas brændevin, falder på knæ igen, og spør:

JEPPE

Er der ingen pardon?

DOMMEREN

Nej Jeppe, nu er det alt for silde.

JEPPE

Ach! det er jo ikke for silde. Dommeren kan jo forandre dommen, og sige, at han dømte fejl første gang. Det sker jo så tit; thi vi er alle mennesker.

DOMMEREN

Nej! du skal selv føle inden nogle minutter, at det er for silde; thi du har allerede fået giften ind med brændevinen.

JEPPE

Ach, jeg elendige menneske! har jeg alt fået giften ind? Giv mig månen. Jeg vil have månen. Jeg er solen. Jeg er luften. Jeg er søn, jeg er arving. Åh, skæbne, hvorfor spottes du så grumt med mig, Jeppe? Jeg er søn, jeg er arving, dog i verden kun en skygge, en stille hvisken. Jeg er et menneske, skabt af kød og blod, ikke mindre end de højeste baroner, og jeg bærer i mit bryst et hjerte, der tørster efter kærlighed, ligeså meget som alle andre.

Se på mig, I guder, se hvorledes mit liv er spundet af bitter lue. Hvor ofte har jeg ikke, i ensomhedens stumme time, betragtet stjernerne og ønsket, at mit liv var mere end en nars dans på bjergets top?

Ach, hvorfor skal min stræben være så forgæves? Hvorfor skal jeg, Jeppe, stå alene, når jeg dog kun søger det, som ethvert hjerte begærer - at elske, blive elsket og at være elsket? Er det så meget at bede om? Eller er jeg for evigt dømt til at vandre i denne tomme tilværelse, en skygge blandt skygger, glemt af verden og overladt til mig selv?

Så lad da min stemme råbe mod himlen: Jeg er her! Jeg er Jeppe! Jeg er sol, luft, søn og arving. Jeg er ikke kun et spil, men et menneske, med håb og drømme, og jeg fortjener at finde mit sted under solen, ligesom enhver anden. Ja, jeg fortjener at finde mit sted under solen, ligesom enhver anden.

Lytter, om der er nogen, der hører efter
(MORE)

JEPPE (CONT'D)

Ach, farvel Nille! Dog, din Carnali! du har ikke fortjent, at jeg skulle tage afsked med dig. Farvel Jens, Niels og Christoffer! Farvel min datter Marthe! farvel min øjesten! dig ved jeg selv at være far til, thi du blev gjort, før degnen kom hid; du har også din fars ansigt, vi ligner hinanden som to dråber vand.

Græder

Jeg er menneske, kriminelt genert og jeg har brug for at blive elsket, ligeså meget som alle andre. Så jeg ikke længere går alene, forlader alene, græder alene. I stedet for at gå hjem, græde og have lyst at dø!

Når du siger, det vil ske nu, hvornår mener du så præcist? Jeg har ventet så længe.

Farvel min brogede hest, og tak for hver gang, jeg har redet på dig; næst mine egne børn har jeg intet bést elsket så meget som dig. Farvel Feierfax, min tro hund og dørvogter; farvel Moens, min sorte kat; farvel mine stude, mine får, mine svin, og tak for godt selskab, og for hver dag, jeg har kendt jer. Farvel... Ach! nu kan jeg ikke mere, jeg bliver så tung og afmægtig.

Falder om og bliver liggende.

DOMMEREN

Det går vel; dvale-drikken har allerede gjort sin virkning, nu sover han som en sten. Hænger ham nu op, men ser vel til, at han ingen skade får deraf, og at rebet kommer kun under armene. Nu vil vi se, hvordan han bærer sig ad, når han vågner op, og finder sig hængende.

De slæber ham ud.

AKT V, SCENE 1**(NILLE. JEPPE. DOMMEREN.)****NILLE**

river sit hår, slår sig for brystet og råber:

Ach! Ach! Er det muligt, at jeg skal se min fromme mand hænge så skammeligt i en galge! Ach, min allerkæreste mand! Tilgiv mig, hvis jeg har gjort dig imod. Ach! Ach! Nu vågner min samvittighed; nu angrer jeg, men for sent, den hårdhed, som jeg har øvet mod dig... Nu savner jeg dig først, nu kan jeg skønne på, hvilken from mand jeg har mistet... Ach! At jeg kunne redde dig fra døden med mit eget liv og blod...

Hun tørrer sine øjne og græder bitterligt. Imidlertid har dvale-drikken udopereret, og Jeppe vågner op igen, og ser sig hænge i en galge, og sine hænder bagbundne, hører sin hustru klage, og taler til hende:

JEPPE

Giv dig tilfreds, min hjerte kone, vi skal alle den vej... Gå hjem og tag vare på dit hus, og hav omsorg for mine børn. Min røde trøje kan du lade omsy til lille Christoffer; det som bliver til overs, skal Marthe have til en hue... Sørg for alt, at min brogede hest bliver vel plejet; thi jeg har elsket det dyr, som han kunne være min kødelige bror... Hvis jeg ikke var død, skulle jeg sige dig adskilligt andet.

NILLE

A ... A ... A ... hvad er det? hvad hører jeg?
Kan en død mand tale?

JEPPE

Bliv ikke bange, Nille! Jeg skal intet ondt gøre dig.

NILLE

Ach, min allerkæreste mand, hvordan kan du tale, når du er død?

JEPPE

Jeg ved ikke selv, hvoraf det kommer... Men hør, min hjerte kone, spring bort som en ild, og bring mig hid for 8 skilling brændevin; thi jeg tørster mere nu, end da jeg var levende.

NILLE

Fy dit dyr! Dit skarn! Din forgiftige drukkenbolt! Har du ikke drukket brændevin nok i dit levende liv? Tørster din fæhund endnu, nu du er død? Det kalder jeg et fuldkomment svin.

JEPPE

Hold din mund, dit skarn, og spring straks efter brændevinen... Hvis du ikke gør det, så skal jeg, dæmonen splitte mig ad, spøge hver nat i huset... Du skal vide, at jeg er ikke bange for Mester Erich mere; thi jeg føler nu til ingen hug.

Nille springer hjem efter Mester-Erich, kommer igen og pryler ham i galgen. Dommeren kommer ind.

JEPPE (CONT'D)

Au au au! hold op, Nille, hold op! Du kan slå mig ihjel på ny, au au au!

DOMMEREN

Hør, kone! Du må ikke slå ham mere... Giv dig tilfreds, vi vil for din skyld tilgive din mand hans forseelse og dømme ham til livet igen.

NILLE

Ach nej! Gunstige herre! Lad ham kun hænge; thi han er ikke værd at lade leve.

DOMMEREN

Fy! Du er en skarnskvinde; pak dig bort, eller vi skal lade dig hænge ved siden på ham.

Nille løber bort.

AKT V, SCENE 2**(JEPPE. DOMMEREN.)****JEPPE**

Ach gunstig hr. dommer! Er det vist, at jeg er ganske levende igen, eller spørger jeg?

DOMMEREN

Du er ganske levende; thi den Dommer, som kan dømme fra livet, kan også dømme til livet igen. Kan du ikke begribe det?

JEPPE

Nej! Jeg kan mærkelig nok ikke begribe det, men jeg tror, at jeg går igen og spørger.

DOMMEREN

Ej du gæk! Det er jo let at begribe. Den, som tager en ting fra dig, kan jo give dig den igen.

JEPPE

Må jeg da forsøge at hænge dommeren op for løjer skyld, og se, om jeg kan siden dømme ham til livet igen?

DOMMEREN

Nej, det går ikke an; thi du er ingen dommer.

JEPPE

Men er jeg da levende igen?

DOMMEREN

Ja, du er.

JEPPE

Så at jeg spørger ikke?

DOMMEREN

Nej, vist.

JEPPE

Ej heller går igen?

DOMMEREN

Nej.

JEPPE

At jeg er den samme Jeppe på Bjerget, som jeg var tilforn?

DOMMEREN

Ja.

JEPPE

At jeg er ingen ånd?

DOMMEREN

Nej, vist ikke.

JEPPE

Vil I sværge mig til, at det er sandt?

DOMMEREN

Ja, jeg sværger dig til, at du er levende.

JEPPE

Bed dæmonen splide jer ad derpå, at det er sandt.

DOMMEREN

Ej! Tro på vore ord, og tak os, at vi har været dig så nådige at dømme dig til livet igen.

JEPPE

Hvis I ikke selv havde hængt mig op, ville jeg gerne have takket jer, for I løsnede mig ned igen.

DOMMEREN

Giv dig tilfreds, Jeppe, og sig os til, når din kone slår dig oftere, så skal vi nok råde bod derfor. Se! Der har du fire rigsdaler, som du nogen tid kan holde dig lystig med, og glem ikke at drikke vor skål.

(MORE)

DOMMEREN (CONT'D)

Her bor en kromand i naboskabet, som hedder Jacob Skomager, som hjælper mægtigt til at gøre bonden fattig; de siger, at han kommer salt i sit øl, så de skal tørste, jo mere de drikker.

Jeppes kysser på hånden og takker. Dommeren går bort.

JEPPE

Nu har jeg levet i fyrre år, men i al den tid er der ikke hænt mig så meget, som i disse to dage. Det er nogle forbandede historier, når jeg tænker efter: En time en drukken bonde, en anden time baron, en anden time en bonde igen, nu død, nu bliver levende i en galge, som er det mærkeligste; måske, når man hænger levende folk op, så dør de, og når man hænger døde folk op, så lever de op igen. Jeg bilder mig ind, at et glas brandevin vil smage herligt herpå. Hej, Jacob Skomager, kom herud.

AKT V, SCENE 3**(JACOB SKOMAGER. JEPPE.)****JACOB**

Velkommen tilbage igen fra byen! Fik du sæben til din kone?

JEPPE

Ej du slyngel! du skal vide, hvilken folk du taler med: Huen under armen! thi du er kun en Carnali at regne mod sådan som jeg.

JACOB

Jeg tålte ikke sådanne ord af en anden, Jeppe. Men du under mit hus en daglig skilling, derfor regner jeg det ikke så nøje.

JEPPE

Huen under armen, siger jeg, du skuster!

JACOB

Hvad er dig vederfareet på vejen, mens du er blevet så spansk?

JEPPE

Du skal vide, at jeg er blevet hængt, siden jeg talte med dig.

JACOB

Det er jo ikke så meget fornemt. Jeg misunder dig ikke den lykke. Men hør, Jeppe! hvor du har drukket dit øl, der må du spille din bærme; du drikker dig fuld andre steder, men kommer i mit hus alene for at gøre klammeri.

JEPPE

Fort huen under armen, slyngel! hør du ikke, hvor det ringer i min lomme?

JACOB

med huen under armen.

Hillement! hvor har du fået de penge?

JEPPE

Af mit baronskab, Jacob. Jeg skal fortælle dig, hvad mig er vederfare; men lad mig få et glas mjød først, thi jeg er for storagtig til at drikke dansk brændevin.

JACOB

Singot, Jeppe.

JEPPE

Nu skal jeg fortælle dig, hvad mig er vederfare: da jeg gik fra dig, faldt jeg i søvn; da jeg vågnede op igen, var jeg baron, og drak mig drukken på ny af Carnali Sæk; da jeg blev drukken af Carnali Sæk, vågnede jeg op på en mødding igen; da jeg vågnede op på en mødding, lagde jeg mig at sove på ny, i forhåbning at sove mig et baronskab til igen; men jeg mærkede, at det går ikke altid an, thi min hustru vækkede mig op med mester Erich, og trak mig ind efter håret uden at have ringeste respekt for sådan mand, som jeg havde været. Herefter dømte hoben mig fra livet, og dræbte mig med forgift; da jeg var død, blev jeg levende igen, og da jeg var blevet levende igen, fik jeg fire rigsdaler. Således er historien, men hvordan sådant kunne hænde, vil jeg give dig at betænke.

JACOB

Ha ha ha! det er en drøm, Jeppe.

JEPPE

Hvis jeg endnu ikke havde disse fire rigsdaler, skulle jeg også bilde mig ind, at det var en drøm. Giv mig nok en frisk, Jacob; jeg vil ikke tænke på det galskab mere, men drikke mig en ærlig rus.

JACOB

Singot, hr. baron, ha ha ha

JEPPE

Du kan, måske, ikke begribe det, Jacob? Haha;thi du er en dåsemager, og begriber ikke de mere finurlige detaljer. De går over dit hoved.

JACOB

Kan ikke holde sit grin tilbage længere

Ha ha ha! Jeppe, jeg skal delagtiggøre dig i en hændelse, jeg ikke kan holde længere: En mand kom på kroen. "Jeg skal fortælle dig en forbandet historie, som er vederfareet en mand, der hedder Jeppe på Bjerget, som man har fundet drukken og sovende på marken, iført ham andre klæder, og lagt ham i den bedste seng på herregården, bildt ham ind, at han var herren, da han vågnede op, drukket ham fuld på ny igen, og lagt ham i sine gamle skidne klæder på en mødding igen, hvor da han vågnede op, bildte han sig ind at have været i Paradis. Jeg havde nær leet mig ihjel, da jeg hørte den historie af ridefogdens folk. Jeg ville mærkelig gerne give en daler til, at jeg kunne få den nar at se", Ha ha ha! Du er just den mand, som historien er spillet med.

Fortsætter sit grin

JEPPE

Hvad er at betale, Jacob?

JACOB

Tolv skilling. Hvordan står til i den anden verden?

JEPPE

Lad mig gå i ro.

Jeppe stryger sig om munden, og går bort meget skamfuld.

JACOB

Hvorfor blev du ikke der længere?

JEPPE

Hvad kommer det dig ved?

JACOB

Ej! Fortæl os dog noget om den rejse.

JEPPE

Lad mig gå, siger jeg; jeg gør ellers en ulykke på dig.

JACOB

Ej Jeppe! jeg er så begærlig efter at vide noget derom. Så du ingen af mine forfædre der?

JEPPE

Nej. Dine forfædre må være på det andet sted, hvor jeg håber du og andre Carnalier efter døden kommer.

Slider sig løs og flygter bort.

AUDITION

AKT V, SCENE 4

(BARONEN. SEKRETÆREN.
ERICH. 2 LAKEJER.)

BARONEN

Ha ha ha! Den historie var guld værd; jeg havde ikke tænkt, at den skulle have haft så god virkning. Kanst du divertere og underholde mig oftere så, Erich, så skal du blive meget højt agtet hos mig.

ERICH

Nej, nådige herre! jeg tør ikke vove mig oftere at spille sådan en komedie; thi, om han havde slået Herren, som han truede, så havde det blevet til en hæsleg tragedie.

BARONEN

Det er, min tro, sandt. Jeg var bange nok for det, men jeg var så forliebt i historien, at jeg hellere havde ladet mig slå, ja, faktisk ville jeg hellere have ladet dig blive hængt af ham, Erich, end at jeg havde afsløret det. Var du måske også indstillet på det?

ERICH

Nej, Eders Nåde! det var noget underligt at lade sig hænge for lyst; thi den lyst kostede alt for dyrt.

BARONEN

Ej, Erik! Sådant sker jo dagligt, både i gamle dage og nu, hvor skæbnen og livets tilfældige spil kan overvælde selv den stærkeste. Folk, hvis ikke på denne måde, så på anden måde, ender med at tage livet af sig for lystens skyld. I vor tids sandets strøm, hvor identitet og drøm skifter som bølger på hav, og øjeblikks lyst. Nogle, svage af natur, ser tydeligt, at for meget spiritus vil koste dem livet og sundheden, men stormer alligevel mod deres egen krop, og sætter ofte liv og helbred på spil for en enkelt aften med nydelser. Livets evne til at overraske kan være overvældende, men også oplysende.

For andet indfald. Griner
(MORE)

BARONEN (CONT'D)

Vi lever i tiden, hvor identiteter flyder, hvor en mand kan blive en anden, hver dag. Livet et tilfældigt og uforudseligt. Det er det, der tiltaler mig ved denne farce, jeg ville spille og næsten dø for.

BARONEN (CONT'D)

Nok på en måde...

afbrydes

1. LAKAJ

Enig

Jeg har stor respekt for de sorte aktivister, der forstår nuancerne i identitetspolitik. Hvide liberale er ofte tiltrukket af identitetspolitik, fordi den simplificerer minoriteters komplekse identiteter til en enkel kategori, som er lettere at navigere i. Altså. Nok på en anden måde: Jeg kan rigtig godt lide dem, der forstår, at hvide kun marcherer i protest mod racisme, fordi dette sikrer et aflad og en renselse; så behøver de ikke at foretage sig ægte ændringer, men lader dem sove videre i racismens struktur.

Griner

Netop det sande problem er, når de underprivilegerede ikke bare vil spille det spil, vi ønsker. Deres eneste sande kamp burde være kampen for almenheden og strukturen selv.

ERICH

Vi finder det lettere at forestille os jordens undergang end en beskeden ændring i kapitalismens struktur. Det er netop bønderne, der ikke ønsker at begå et oprør, men hellere vil indordne sig under os; bande over vores skål, og stadig acceptere tingenes tilstand. Og tænk på identitetspolitikken, der influerer på nye små kinesiske skærme. Ingen forstår, at ved at ønske ændring er den sande kamp ikke i at spille identitetsspillet, men i at udfordre de universelle strukturer, ikke kun at udvide deres grænser.

2. LAKAJ

Se på Jeppe. Hans rejse er en afspejling af vores egen - en kamp mellem opfattet frihed og de usynlige kæder, der binder os. Kan vi bryde disse kæder, når vi ikke engang kan anerkende deres eksistens? Ja, det er her, den ægte kamp ligger, i at udfordre den universelle struktur, ikke kun at udvide dens grænser. Nok på en anden måde: We feel free because we lack the very language to articulate our unfreedom.

BARONEN

Til publikum

Fra dette eventyr, kære børn, skal vi lære, at det er lige så farligt hastigt at løfte almindelige mennesker til ære og storhed, som det er at undertrykke og gøre nar af dem, der er blevet store og rige gennem deres dyder, flid og mod. Når vi giver bønder og håndværkere kontrol, kan magtens septer hurtigt blive til et redskab for undertrykkelse og tyranni

ERICH

Ved magtens spil blomstrer tyranner ofte op, Diktator i hvert et hjørne, uden en tanke for stop.

SEKRETÆREN

Lad os ej forglemme, at når vi løfter de ydmyge og fattige, fremmer vi muligvis tyranniets frø, som vi bærer i hver en krog. Ligeså: Lad dem ej bryde fri fra skærmtidens bånd, finde deres egen vej, og i denne verden formet af klik, søge en dybere forståelse.

BARONEN

Kunne Cajus, Amin og Hitler i gamle dage have udøvet mere magt end denne simple bonde? Mig tror nej! Med galge, hjul og druk truede han os, før han endnu var høj af sin magt.

Derfor bør vi ikke finde vores magthavere og baroner fra ploven og arbejderne, gøre bonden til konge som i gamle dage; for hvis vi følger gamle vaner, kan ethvert herredømme nemt glide over i tyranni.